

Området er rigt på både kulturhistorie og natur og er et yndet udflugtsmål. Her kan man besøge Frilandsmuseet, Brede Værk, Brede Hovedbygning, Brede Park og Brede Spisehus. Parken og Spisehuset har åbent hele året.

Frilandsmuseet 7 har sin nordlige indgang på I.C. Modewegs Vej, en ældgammel hulvej med en smuk lindeallé, der mod vest fører op mod Kongevejen. I Brede Værk er nogle af de gamle fabriksbygninger blevet indrettet til Industrimuseum. Brede Hovedbygning er ligeledes indrettet til museum, og Spisehuset er restaurant.

Brede Hovedbygning

Brede Værk 9 kan spores helt tilbage til 1370. I 1600-tallet var her krudtværk og kornmølle, senere kobberværk. I 1795 blev Brede Hovedbygning opført i klassicistisk stil som landsted for Brede Værks ejer, Peter van Hemert. Værket var da kobber- og messingværk, men blev i 1832 overtaget af I. C. Modeweg, der omdannede det til klædefabrik. Nye bygninger blev opført og efterhånden voksede et helt lille samfund op omkring klædefabrikken. Her var der sørget for alle fornødenheder: der var lejeboliger til både arbejdere og funktionærer, nogle med en lille nyttehave, og fabrikken drev både købmandsbutik, kro, børnehaven, skole, bank og spisehus til arbejderne.

Brede Park 10 ligger bag Brede Hovedbygning. Her findes herskabsgartneriet med drivhuse til bl.a. tomater og vindruer og ved gartnerboligen ses et smukt orangeri fra 1800-tallet. Mod vest ligger frugtterrasserne, der stammer fra den oprindelige have fra 1700-tallet, samt en bigård. I parken ses desuden et kinesisk lysthus fra slutningen af 1700-tallet. Fra Hovedbygningens havestue fører en nyplantet u-formet lindeallé gennem haven. I parken findes stadig enkelte træer fra 1800-tallet – nemlig en kæmpe-thuja, en ægte kastanje og en taks.

De gamle arbejderboliger

8 ligger stadig over for Brede Hovedbygning langs Brede Allé, bl.a. den gule Lange Længe opført i 1833, hvor én af lejlighederne nu er indrettet som museum. I de to hvidkalkede længer ved Brede Dam, Mesterlængen og Staldlængen, findes boliger, hestestald og honningbutik. Syd for længerne ses en hvidpudset bygning fra 1912, der tidligere var Brede Ny Købmandshus og to Mestervillaer fra 1903-04, der som alle øvrige bygninger omkring Brede Værk, stadig ejes af Nationalmuseet.

Arbejderboliger

De øvrige bygninger langs Brede Allé er nu i privateje. Går man længere mod syd ses på venstre hånd et rødt dobbelthus opført i 1895 som mesterbolig, og derefter en stor bygning, der blev opført i 1893 som skole for Klædefabrikkens børn. I 1922 blev skolen udvidet med den gulkalkede, nyklassicistiske bygning overfor.

Fuglevad Vandmølle 1 har eksisteret i mere end 500 år. Den nuværende Vandmølle er fra 1874, ejes af Lyngby-Taarbæk Kommune og benyttes til kursusformål og møder. Op mod Frilandsmuseet ligger Den Gudmannske Villa, 'Villa Folevad' fra 1873, der senere var børnehjem. Over for ligger det gamle møllerhus.

Fuglevad Vindmølle 2 ses på toppen af Møllebakken på Frilandsmuseet. Den blev opført 1832 som supplement til Vandmøllen. Vindmøllen er den eneste museumsbygning på Frilandsmuseet, der står på sin oprindelige plads.

Udgivet af Danmarks Naturfredningsforening i Lyngby-Taarbæk
www.dn.dk/lyngby-taarbaek tlf. 4588 9455
Udgivet med støtte fra Nordea-fonden
Vignetter: Victoria Friis. Kort: Jens Ockelmann.
Fotos, dyreliv: Ole Hetland. Øvrige fotos: Anne Messmann.
Layout: Elisabeth Wulffeld. Vester Kopi, 2012. 2. oplag 20.000

NORDEA
FONDEN

MØLLEÅDALEN mellem Brede og Fuglevad

Danmarks
Naturfredningsforening

TURFORSLAG

På turen fra Brede til Fuglevad kan man gå ad Brede Allé og tilbage ad øststien – eller omvendt. Her opleves flere hundrede år gamle, smukke egetræer. Gennem engen kan man tage stien tæt på rørskoven. Landskabet er præget af åbne, flade arealer af græs/eng, allétræer langs vejen og mod åen ellesump, pilekrat og rørskov. Efter Fuglevad Vandmølle **1** krydser man jernbanen og går tilbage ad den stærkt kuperede øststi, hvor cykling ikke er tilladt. Østsiden domineres af stejle, skovklædte skrænter.

På trods af det smalle areal med skov får man en unik oplevelse af at være fjernt fra bebygget område. Flere steder er der fine udsigter både til Mølleåen og hen over ådalen. Ved Caroline Amalie Vej er der et flot udkigspunkt **5** mod Brede Værk **9**. Ca. midtvejs går "skolestien" **4** på tværs af ådalen med en bro over Mølleåen. Kommer man sejlede på Mølleåen, opleves åens mange smukke slyngninger gennem rørskoven.

Tilstødende naturarealer **3**

Borrebakken kan nås via en trappe eller sti midtvejs på øststien Brede-Fuglevad. Borrebakken er en del af Brede Bakker – et kuperet overdrevsareal med enkelte gamle egetræer. En låge fører ind til **Lyngby Parkkirkegård**, hvor der er anlagt en blomstereng. Fra Borrebakken kan man desuden fortsætte til **Granåsen**, en lille strimmel skov mellem rækkehusbebyggelse. I fredsskoven Granåsen kan man i sensommeren opleve en stor bestand af den smukke og sjældne plante, blåtoppet kohvede.

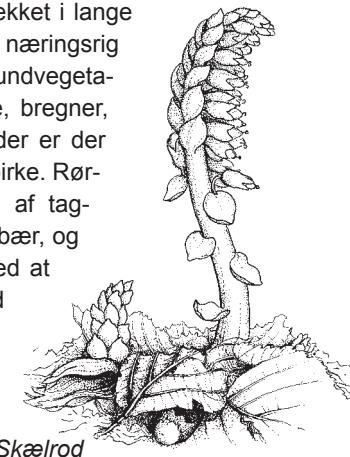

Transport og åbningstider

Nærumbanen fra Jægersborg. Kano kan lejes ved Lyngby Sø, Nybro eller Frederiksdal. Museernes åbningstider kan ses på www.natmus.dk

ET RIGT PLANTELIV

Ellesump, rørskov og pilekrat findes på de mest våde arealer langs Mølleåen. I ellesumpen vokser rød-el, der kan tåle at have rodsystemet vanddækket i lange perioder. Ellesumpen er både næringsrig og lysåben, og har en rig bundvegetation med bl.a. eng-kabeleje, bregner, gul iris og starer. Nogle steder er der desuden pilekrat og enkelte birke. Rørskoven består hovedsagelig af tagrør, men her vokser også solbær, og nogle steder er rørskoven ved at udvikle sig til fattigkær med tørvemusser og bregner. I kanten af rørskoven ses bl.a. alm. mjøddurt, hydebladet baldrian og skovkogleaks.

De stejle, skovbevoksede skrænter på østsiden af ådalen er domineret af bøg med islæt af enkelte gamle egetræer. Her ses bl.a. forskellige mosser, smalbladet høgeurt samt en række relativt sjældne planter som blå anemone, fingerstar, druemunke, smalbladet klokke og bjerg-perikon. Ved skrænternes fod vokser bl.a. skælrod, nikkende flitteraks og orkidéen nikkende hullæbe.

På engen ved Brede Allé ses bl.a. kåltidsel, blåhat, forskelligbladet tidsel, orkidéen skov-hullæbe og svalerod. Langs Brede Allé er en del af den gamle bøgeallé stadig bevaret op mod hegnet til Frilandsmuseet, og den danner et smukt 'tag' over grusvejen. Alléen er ganske smal, da den ikke var beregnet til kørsel, men til spadsereture for herskabet på Brede Hovedbygning. Mod Fuglevad er den gamle bøgeallé erstattet af en lindeallé. Naturfredningsforeningen plejer engen med le for at bevare det værdifulde planteliv. Ved Brede Dam ses bl.a. brudelys, kær-galtetand og hyldebladet baldrian, mens der ved Fuglevad Vandmølle bl.a. vokser dunet vejbred og engkarse.

De gamle, krogede ege på begge sider af Mølleådalens tilføjer området en særlig oplevelsesmæssig kvalitet, og er værter for en mangfoldighed af insekter og svampe, der kun lever på

gamle ege, f.eks. svampen oksetunge. De smukke egetræer, der fortsætter mod vest bag hegnet op mod Frilandsmuseet, stammer fra den ældgamle skov kaldet Stenhuggerskov.

Brede Bakker var i 1800-tallet en fornem botanisk lokalitet med mange sjældne planter. H. Mortensen nævner i sin Nordøstsjællands Flora fra 1872 bl.a. orkidéen langsporet gøgelilje, grenet edderkopurt og hørbladet nålebæger, der nu alle er forsvundet fra Brede. Området er stadig et botanisk besøg værd, idet der mellem Brede og Fuglevad er registreret over 300 forskellige plantearter, hvoraf 24 er mere eller mindre sjældne. Plantelisten kan ses på www.dn.dk/lyngby-taarbaek. Brede Bakker omfatter desuden Borrebakken og Granåsen, hvor der bl.a. findes en stor bestand af den sjældne plante blåtoppet kohvede. Borrebakken, Granåsen og Troldehøj blev fredet i 2003.

NATUR

Mølleådal mellem Brede og Fuglevad rummer både værdifuld natur, et smukt landskab og store kulturhistoriske værdier. Langs Mølleåen er det rørskov, ellesump og pilekrat, der skaber en rig og varieret natur, mens det på land er de skovbevoksede skrænter og de lysåbne enge. Det smukke landskab er synligt både fra stierne på begge sider af åen og fra Brede.

Landskabet. Mølleådalens blev dannet af smeltevandet under sidste istid og strækker sig fra Bastrup Sø til Øresund. Mellem Fuglevad og Brede har opstemningen af åen skabt relativt store vådområder, der efter ophør af mølle- og landbrugsdrift er blevet til "vild" natur med rørskov, ellesump og pilekrat. Det har skabt nye landskabelige værdier, som vil blive endnu større med tiden, bl.a. når elletræerne bliver gamle og lysåbne, så man kan se langt ind i ellesumpen. Der bliver på begge sider af ådalens foretaget naturpleje for at sikre en god udsigt til ådalens "vilde" natur. De krogede ege giver sammen med de historiske bygninger landskabet en enestående kvalitet.

Gammel, knudret Eg

Bjerg-Perikon

Oksetunge

Skov-Hullæbe

Forskelligbladet Tidsel

Mølleåfredningen omfatter Mølleådalens fra Lyngby Sø til Øresund. Fredningssagen blev rejst af Danmarks Naturfredningsforening i 1993 og gennemført i 2001. Fredningen omfatter ca. 418 ha og har til formål at opretholde og gøre det muligt at forbedre områdets kulturhistoriske, landskabelige og naturmæssige værdier. Fredningen har allerede haft stor betydning for Mølleådalens, idet den har forhindret en hel række projekter, der var i strid med fredningens formål. Det gælder bl.a. omfattende rydninger af ellesump og pilekrat, der ville have forarmet dalens rige natur mellem Brede og Fuglevad. Alle de historiske bygninger i området er bygningsfredet.

SPÆNDENDE DYRELIV

Fuglelivet er rigt på grund af vandet og den varierede natur. I Brede Dam ⁶ har et knopsvanepar holdt til i mange år, og deres trivsel og årlige kuld unger bliver nøje fulgt af lokalbefolkningen og af lokalavisen Det Grønne Område med overskrifter som: "Svaner i nådesløs kamp om herredømmet over Brede Dam". I dammen ses også gråand, hættemåge, grønbenet rørhøne, blichøne og en fiskehejre, der her har sin faste fiskeplads. I åen ses i vinterhalvåret bl.a. stor skallesluger, skarv, troland, taffeland og vandrikse.

I vintre, hvor åen er delvist tilfrosset, kan man være heldig at se den eksotiske isfugl fiske i Brede Værks gård. Den kaldes også 'det blå lyn', fordi den oftest kun ses som et glimt i høj fart. Vandstæren kan man også være heldig at se både i Brede og i Fuglevad. Landsvalerne yngler i Brede Værks gamle bygninger.

Af pattedyr ses ikke blot talrige egern og mus - i ådalen holder desuden en lille bestand af rådyr til. De skjuler sig normalt i bevoksningerne omkring åen, men græsser ved solopgang og skumring på engen ved Brede Allé. Rådyrene bliver stressede af løsgående hunde. Vil man lade hunden gå løs, kan det ske lovligt i bl.a. Sorgenfri Slotspark, på Borrebakken og i Geels Skov.

I pilekrattet langs Brede Allé høres om foråret nattergalens sang, gøgens kuk-kuk og rørspruvens bløde strofer. I luften ses bl.a. musvåge og spurvehøg. Natuglen er fast beboer i området og ruger gerne i den opsatte uglekasse på øststien, men kan ses og høres i hele området.

Fisk, muslinger og padder. I Mølleåen og mølledammene lever bl.a. brasen, aborre og gedde, og når vandet er klart, glimter malermuslingerne på bunden. I de lavvandede og rolige små indsøer i sumpen ses om foråret store plamager af æg fra butsnudet frø.

KULTUR

Kulturhistorien går helt tilbage til vikingetiden, da de første opstemninger på Mølleåen blev etableret. Senere er Mølleåens vandkraft blevet udnyttet til at drive hele 10 møller fra Furesøen til Øresund: Frederiksdal Mølle, Lyngby Nordre Mølle, Lyngby Søndre Mølle, Fuglevad Mølle, Brede Værk, Ørholm Værk, Nymølle, Stampen, Raadvad og Strandmøllen.

Oprindeligt blev vandkraften anvendt i kornmøller, men i 1600-tallet befalede kongen, at den hovedsagelig skulle anvendes i industrimøller til produktion af våben og krudt til tidens store krige. Senere producerede de bl.a. varer af kobber, jern, papir og klæde. I 1800-tallet opstod der i Brede et unikt fabrikssamfund omkring Brede Klædefabrik, som lukkede i 1956.

Hele Mølleådalen – der også kaldes 'Industriens Vugge' – er det ældste industriområde i Danmark, og er af Kulturarvsstyrelsen udpeget som nationalt industriminde.

